Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunnan hallintovaliokunta

hav@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
02.10.2026
Dnro/Dnr
TRAFICOM/604198/03.03.01/2026
Viite/Referens
HE 106/2026 vp

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 106/2026 vp)

Hallintovaliokunta on kutsunut Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) kuultavaksi ja pyytänyt virastolta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain muuttamiseksi (HE 106/2026). Liikenne- ja viestintävirasto kiittää tästä mahdollisuudesta, ja esittää seuraavan lausunnon:

Traficomin toiminta tekoälyn hyödyntämiseksi julkishallinnossa

Traficomille on tärkeää olla turvallisen digitalisaation edelläkävijä ja edistäjä. Tavoitteemme on toimia mahdollistavana viranomaisena, joka näyttää tien Suomen digitaaliselle kehitykselle riskeeraamatta turvallisuutta. Traficomissa tekoälyyn liittyvä työ on laaja-alaista ja sitä tehdään eri toimialoilla ja verkostoissa. Työtä tehdään kansallisen ja kansainvälisen sääntelyn valmistelun, sisäisen kehittämisen, käytännön kokeilujen sekä osaamisen vahvistamisen, ennakoinnin ja virastojen välisen yhteistyön kautta.

Traficom kehittää tekoälyn hyödyntämistä viranomaispalveluissa ja edistää julkishallinnon yhteisiä tekoälyratkaisuja. Tavoitteena on parantaa palvelujen laatua ja saatavuutta, sujuvoittaa asioiden käsittelyä sekä vähentää manuaalista työtä. Kehittämisessä yhdistyvät toimintaprosessien uudistaminen, teknisten ratkaisujen toteuttaminen ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen. Lähtökohtana on tekoälyn turvallinen ja vastuullinen käyttö viranomaisen toiminnassa.

Käsiteltävän hallituksen esityksen kannalta keskeinen viraston hanke on generatiivista tekoälyä hyödyntävän puhe- ja tekstibotin kehittäminen asiakaspalveluun. Ratkaisu perustuu yhdeksän julkishallinnon organisaation yhteishankintaan, joka on toteutettu innovaatiokumppanuusmenettelyllä. Traficomin lisäksi mukana ovat Valtori, Digi- ja väestötietovirasto, Lupa- ja valvontavirasto, Oikeusrekisterikeskus, Poliisihallitus, Patentti- ja rekisterihallitus, Ruokavirasto sekä Energiavirasto. Kehitettävä ratkaisu on tarkoitettu muunnettavaksi ja skaalattavaksi eri viranomaisten tarpeisiin. Puhebotin ensimmäinen versio on tavoitteena julkaista helmikuussa 2027. Tekstibotin käyttöönotto on suunniteltu digipalvelulain uudistumisen jälkeiseen aikaan. Kehityshankkeelle on myönnetty Sitran 270 000 euron rahoitus. Nyt käsittelyssä oleva digipalvelulain muutos vaikuttaa suoraan siis tekstibottiosuuteen, mutta tosiasiassa se vaikuttaa myös puhebottiosuuteen, asettamalla reunaehtoja ja konkretisoimalla, miten hyvän hallinnon vaatimuksia voidaan toteuttaa.

Traficom kehittää lisäksi vuosina 2026–2028 tekoälyagentteihin perustuvaa ratkaisua hallintopäätösten valmistelun tueksi rajatuissa lupa- ja valvontapalvelujen käyttötapauksissa. Kehittämisen lähtökohtia ovat valmistelussa käytettävän tiedon luotettavuus, toiminnan jäljitettävyys sekä tekoälyn tuella tuotettavan aineiston asianmukainen valvonta. Valtiovarainministeriö on myöntänyt hankkeelle 1,2 miljoonan euron rahoituksen. Tähän mennessä hankkeeseen mukaan ovat ilmoittautuneet Valtori, Digi- ja väestötietovirasto, Lupa- ja valvontavirasto, Maanmittauslaitos, Metsähallitus ja Ruokavirasto. Laaja yhteistyö varmistaa sen, että erilaisia käyttötapauksia voidaan myöhemmin hyödyntää laajemmin julkishallinnossa.

Näiden hankkeiden kautta Traficom tarkastelee tekoälyn käyttöä viranomaisneuvonnassa käytännön kehittämisen ja käyttöönoton näkökulmasta. Keskeistä on, että sääntely mahdollistaa palvelujen uudistamisen ja antaa samalla selkeät edellytykset neuvonnan laadun, asiakkaiden oikeuksien ja viranomaisen vastuun varmistamiselle.

Traficomin huomiot esitetystä säädöstekstistä

Traficom on ollut mukana työryhmässä, jonka tehtävänä on ollut harkita lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla tehdään mahdolliseksi autonomisten teknologioiden hyödyntäminen viranomaisten neuvonnan automatisoinnissa. Työryhmässä on keskitytty toimeksiannon mukaisesti tarkastelemaan nimenomaan digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (digipalvelulain) 6 a §:n muutostarpeita.

Hallituksen esityksessä on hyvin kuvattu muuta viranomaisneuvonnassa sovellettavaa sääntelyä, kuten hallintolakia, tietosuojalainsäädäntöä, tiedonhallintalakia, yhdenvertaisuuslakia, kielilakia ja EU:n tekoälyasetusta. Traficom on pitänyt valmistelutyössä tärkeänä sitä, että ehdotettu säännös muodostaa tämän muun merkityksellisen lainsäädännön kanssa johdonmukaisen ja mahdollisimman selkeän kokonaisuuden, jonka puitteissa palvelua ja toimintamalleja voidaan kehittää.

Traficom pitää ehdottoman tärkeänä sitä, että digipalvelulain 6 a §:ää, joka nykymuodossaan ei käytännössä salli tekoälyyn perustuvia toteuttamistapoja automaattisessa neuvonnassa, muutetaan.

Traficom on pitänyt esitettyjä pykälämuotoiluja automaattisen neuvonnan vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta ja valvonnasta sinänsä tarkoituksenmukaisina, sillä viranomaisneuvonta kattaa käsitteenä hyvin laajan kirjon erilaista toimintaa. Yksinkertaisimmillaan viranomaisneuvonta on asiakkaan ohjaamista tutustumaan asiaan liittyvään yleiseen ohjeeseen. Neuvontaa hakeva asiakas saattaa neuvontapalveluissa esittää kuitenkin myös hyvin yksityiskohtaisia omaan tilanteeseensa liittyviä kysymyksiä, joihin annetut vastaukset ohjaavat asiakkaan valintoja.

Traficomin huomiot perustuslakivaliokunnan antamasta lausunnosta

Perustuslakivaliokunta on omassa lausunnossaan PeVL 56/2026 vp edellyttänyt ehdotukseen eräitä muutoksia, jotta laki voitaisiin hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Ensinnäkin perustuslakivaliokunta on katsonut, että laissa olisi säädettävä viranomaisen velvollisuudesta huolehtia siitä, että tekoälyjärjestelmä käyttää neuvonnassa virheettömiä ja ajantasaisia tietoaineistoja.

Traficomin käsityksen mukaan tämä velvollisuus olisi linjassa hallintolain 2 luvun mukaisten hyvän hallinnon perusteiden kanssa. Voidaan katsoa, että asiakas on oikeutettu odottamaan, että palvelun pohjana olevat tietoaineistot ovat virheettömiä ja ajantasaisia ja että tämä olisi myös palvelun asianmukaisuuden mittari.

Toiseksi perustuslakivaliokunta on katsonut, että sääntelyä tulee täsmentää niin, että siitä käy ilmi viranomaisen velvollisuutena olevan huolehtia siitä, että neuvonta on tietosisällöltään asianmukaista. Valiokunta ei kuitenkaan katsonut, että tällainen huolehtiminen edellyttäisi velvollisuutta nojautua etukäteen laadittuihin, viranomaisen tarkastamiin vastauksiin. Myös tältä osin Traficom katsoo, että tällainen velvollisuus on linjassa hallintolain hyvän hallinnon perusteiden kanssa, erityisesti hallintolain 7 §:ssä tarkoitetun palveluperiaatteen ja palvelun asianmukaisuusvaatimuksen kanssa: "Asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita." Huomion kiinnittäminen neuvonnan tietosisällön asianmukaisuuteen olisi Traficomin käsityksen mukaan kokonaisuuteen sopiva tarkennus.

Vielä perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että digipalvelulaista ehdotetaan kumottavaksi nykyisin 6 a §:ään sisältyvä säännös siitä, että neuvonnassa ei tuoteta viranomaisen ratkaisua. Ehdotettu sääntelyratkaisu ei perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ole onnistunut sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden kannalta. Voimassa olevaan lakiin sisältyvän säännöksen tarkoituksena on tehdä selväksi, että neuvonta ja hallintoasian päätöksenteko ovat erillisiä menettelyjä, joiden automatisoinnista säädetään erikseen ja joita ei voida oikeusvaikutuksiltaan rinnastaa toisiinsa.

Viraston käsityksen mukaan automaattista ratkaisumenettelyä koskevat säännökset hallintolain 8 b luvussa ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 6 a luvussa määrittävät automaattisen ratkaisumenettelyn soveltamisalaa selkeästi. Näissä kansallisissa laeissa säädetyn automaattisen ratkaisumenettelyn rinnalle on noussut hallituksen esityksessä kuvattu yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 mukaiset automatisoidut yksittäispäätökset (22 artikla). Virasto ei jaa perustuslakivaliokunnan näkemystä siitä, että automaattisen ratkaisumenettelyn tai automatisoitujen yksittäispäätösten erottaminen neuvonnasta edellyttäisi nimenomaista säännöstä nyt tarkasteltavaan kokonaisuuteen. Viraston käsityksen mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaisista automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja niitä koskevista suojatoimista olisi tarkoituksenmukaisempaa säätää samassa yhteydessä, kun automaattista ratkaisumenettelyä koskevat säännökset tulevat tarkasteluun. Virasto ottaa joka tapauksessa oman viranomaisneuvontansa kehittämisessä huomioon, että automaattisen ratkaisumenettelyn piiriin kuuluva toiminta ja automatisoidut yksittäispäätökset eivät neuvonnan piiriin lukeudu.

Lopuksi

Liikenne- ja viestintävirasto kannattaa tarkasteltavana olevan hallituksen esityksen tavoitteita ja esitettyjä säädösmuutoksia, ja voi kannattaa myös niitä perustuslakivaliokunnan esittämiä muutoksia, joita valiokunta edellyttäisi lain antamiseksi tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Ottaen huomioon, että tekoälyn käyttöä viranomaisessa ohjaavat myös monet muut lait, jotka tulevat sovellettaviksi digipalvelulain rinnalla, ja ottaen huomioon, että viranomaisneuvonnan sisältö ja laajuus vaihtelevat hyvinkin laajasti, virasto ei kannata tässä käsittelyvaiheessa

sellaisia muutoksia, joiden vaikutuksia ei kyetä riittävän huolellisesti arvioimaan.

Virasto pitää tärkeänä, että tekoälyä voidaan jatkossa hyödyntää verkkosivuilla ja mobiilisovelluksissa annetussa viranomaisneuvonnassa.

Jarno Ilme
ylijohtaja

Susanna Metsälampi
johtava asiantuntija